

Kirja-alan puoluekyselyn tulokset ja perustelut

Kirja-alan toimijoiden yhteisessä puoluekyselyssä kartoitettiin puolueiden kantoja alalle keskeisiin kysymyksiin. Puoluekyselyn toteuttivat yhteistyössä Kirjakauppaliitto ry, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen tietokirjailijat ry ja Suomen Kustannusyhdistys ry. Kyselyyn vastasivat Suomen Sosiaalidemokraatit, Kansallinen Kokoomus, Perussuomalaiset, Suomen Keskusta, Vihreä liitto, Vasemmistoliitto, Suomen ruotsalainen kansanpuolue, Suomen Kristillisdemokraatit ja Liike nyt. Kyselyn vastausaika oli 11.3.-23.3.2023. Perustelut ovat satunnaisessa järjestyksessä.

Puolue	<div style="display: flex; justify-content: space-around; font-size: small;"> Täysin samaa mieltä Jokseenkin samaa mieltä Jokseenkin eri mieltä Täysin eri mieltä </div>					
	Luodaan kirjallisuuspoliittinen ohjelma	Kevennetään lukemisen verotusta	Ulotetaan virike-etuus kirjallisuuteen	Nostetaan kirjallisuusvienti pohjoismaiselle tasolle	Tasapuolisuutta oppimateriaali-hankintoihin	Tuetaan lukutaitoa ja oppimista Kansallisen lukutaitostrategian mukaan
SDP						
Kok.						
PS						
Kesk.						
Vihr.						
Vas.						
RKP						
KD						
Liik.						

Kuva 1: Koosteena puolueiden kannat kirja-alan kyselyssä

Tavoite 1: Luodaan kirjallisuuspoliittinen ohjelma

Kirjallisuusalalla on meneillään suuri toimialan ja lukemisen murros, johon yhteiskunnallisen päätöksenteon on reagoitava. Valtion on tarkasteltava kirja-alaa tulevalla hallituskaudella omana kokonaisuutenaan. Kirja-alan järjestöt ehdottavat, että Suomeen laaditaan historian ensimmäinen kirjallisuuspoliittinen ohjelma, jolla varmistetaan, että resurssit lukemisen edistämisen, kirjallisuuden tekijöiden toimeentulon tukemisen, viennin edistämisen ja tuotannon tukemisen välillä toteutetaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.

Toimenpide-esitys: Laaditaan kirjallisuuspoliittinen ohjelma, jossa esitetään ratkaisuja keskeisiin kirjallisuuden tuottamiseen ja levittämiseen liittyviin haasteisiin.

Onko eduskuntaryhmänne samaa vai eri mieltä kirjallisuuspoliittisen ohjelman toimenpide-esityksestä?

Perustelut

SDP: Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa (2019) on yhdeksi kärjeksi nostettu luovien alojen edistäminen. Hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa luovan talouden tiekarttatyön syksyllä 2019. Tiekartta valmistui kesällä 2020. Kirjallisuusalan murroksen vaikutuksia on hyvä tarkastella laajemmin ja miettiä ratkaisuja ongelmiin. Kirjallisuuspoliittinen ohjelma on yksi varteenotettava ratkaisu.

Kok.: Kirjallisuusala on esittänyt, että lukemisen ja kirjallisuuden toimialan murroksessa laadittaisiin perusteellinen ohjelma, jossa kirjallisuutta ja kirja-alaa katsotaan kokonaisuutena. Ohjelman tulisi sisältää linjaukset muun muassa kirjailijoiden ja kääntäjien työskentelyedellytysten parantamisesta, tuotannon tuesta, kirjastoista, lukemisen edistämisestä ja kirjallisuusviennistä.

PS: Vaikka perussuomalaiset kannattavat kotimaisen kirjallisuuden ja lukutaidon kehittämistä, ei erillisen kirjallisuuspoliittisen ohjelman tekeminen ole välttämättä paras keino tähän. Haluamme sen sijaan politiikallamme yleisemmin taata suomalaisille kirjailijoille kulttuuriltaan omaleimaisen, hyvinvoivan ja taloudellisesti menestyvän yhteiskunnan, jossa ihmisillä on varaa ja kiinnostusta ostaa ja lukea kirjoja. Olemme huolissamme lasten ja nuorten lukutaidon rapautumisesta ja siihen on välttämättä panostettava, mutta se tehdään osana koulutuspolitiikkaa.

Kesk.: Keskusta suhtautuu myönteisesti kirjallisuuspoliittisen ohjelman luomiseen. Keskusta kannattaa ministeri Honkosen asettaman työryhmän esitystä siitä, vuonna 2023 alkavalla hallituskaudella eduskunnalle annetaan kulttuuripoliittinen selonteko, jossa otetaan huomioon laajasti luovia aloja koskevat asiat. Alojen edistämiseen liittyvät hallinnonalarajojen esteet on poistettava.

Vihr.: Ajatus on kannatettava, sillä meidän on saatava lasten lukemisen into taas palautettua, varmistettua monipuolinen kotimainen kirjallisuus ja kohtuullinen korvaus kirjoilijoille myös ääni- ja e-kirjoista. Ohjelma voitaisiin toteuttaa esimerkiksi osana kulttuuripoliittista selontekoa.

Vas.: Kannatamme kirjallisuuspoliittisen ohjelman tekemistä. Se voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa myös osana kulttuuripoliittista selontekoa, jonka haluamme ensi vaalikaudella toteuttaa. Pääasia on, että kirja-alan kysymykset tulevat laajasti käsiteltyä ja saamme konkreettiset tavoitteet ja keinot haasteiden ratkaisemiseksi.

RKP: On hyvä idea, että kirjallisuusalan toimintaedellytyksiä tarkasteltaisiin poikkihallinnollisesti ja laajasti. On myös tärkeää pohtia ovatko nykyiset toimenpiteemme tarpeeksi tehokkaita ja pääsemmekö niillä asetettuihin päämääriin. Päätösten tulee pohjautua tutkittuun tietoon. - Suomalaiset ovat perinteisesti kirja- ja lukukansaa. Nyt äänikirjat ovat suosittuja ja on selvää, että muutoksella on vaikutusta painettuun kirjaan ja kirja-alan talouteen. Siksi on hyvä tarkastella kokonaisuutta.

KD: Eryityisesti koululaisten lukutaidossa tapahtunut heikennys on asia, johon tulee puuttua. Sen osalta tarvitaan poliittisia toimia. KD pitää myös erittäin tärkeänä, että kirjallisuuden tuottamiseen ja levittämiseen liittyviin haasteisiin pyritään löytämään ratkaisu, mutta on tärkeä arvioida, onko erillinen kirjallisuuspoliittinen ohjelma tähän toimivin ja tehokkain työkalu, vai olisiko parempi osana kulttuuripoliittista ohjelmaa.

Liik: -

Tavoite 2: Kevennetään lukemisen verottamista

Suomi verottaa lukemista ankarammin kuin keskeiset verokkimaat. Kirjojen arvonlisävero on nykyisellään kymmenen prosenttia. Euroopan unionin arvonlisäverojärjestelmän uudistus mahdollistaa sen, että kirjat ja lehdet sekä painetuissa että digitaalisissa muodoissaan voidaan jatkossa sijoittaa nollaverokantaan.

Toimenpide-esitys: Arvonlisäverolakia muutetaan niin, että kirjoihin sovelletaan nykyisen 10 prosentin verokannan sijaan nollaverokantaa.

Onko eduskuntaryhmänne samaa vai eri mieltä kirjojen arvonlisäveron toimenpide-esityksestä?

Perustelut

SDP: SDP on ollut päättämässä kirjojen, lehtien ja muiden julkaisujen arvonlisäveron alentamisesta nykytasolle. Kannatamme sitä, että lukemista tuetaan jatkossakin alennetuilla veroilla. Euroopan unionin arvonlisäjärjestelmän uudistus mahdollistaa useiden palveluiden nollaverokannan. Näemme lisälennukset tässä taloudellisessa tilanteessa kuitenkin haastaviksi, koska julkisen talouden vahvistaminen on valtiontalouden kannalta prioriteettijärjestyksessä korkealla. Mikäli onnistumme julkisen talouden vahvistamisessa tulee tarkastella koko palveluiden kirjoa ja priorisoida niiden osalta ne palvelut, joiden osalta nollaverokanta olisi tavoiteltavaa. Asiaa on siis tarkasteltava jatkossa.

Kok.: Kokoomus haluaa vahvistaa ihmisten ostovoimaa ja tähän tehokkaiden keino on alentaa ansiotuloverotusta. Tätä kautta ihmisille jää enemmän rahaa käteen kuluttaa. Kokoomus suhtautuu pidättyväisesti alennettuihin arvonlisäverokantoihin. Niiden osalta on oltava tutkimustietoon perustuvat arviot siitä, että esimerkiksi ihmisten kirjojen ostaminen todella lisääntyisi. Vaarana on myös aina, että arvonlisäveron alennus ei lopulta päädy kovin tehokkaasti tuotteiden hintoihin.

PS: Veronkevennyksiin on mahdollisuus yhteiskunnassa, jossa ymmärretään yhteisten menojen laittaminen tärkeysjärjestykseen. Nollaverokanta saattaa kuitenkin olla liian suuri muutos kertarysäyksellä tehtäväksi eikä välttämättä silti merkittävästi vaikuttaisi kirjoja ostavan yleisön ostopäätöksiin. Lisäämällä kansalaisten ostovoimaa ja taloudellista hyvinvointia, kanavoituu se myös kulttuuriin ja kirjallisuuteen.

Kesk.: Tulevilla vaalikausilla joudutaan julkista taloutta sopeuttamaan ja tervehdyttämään, jolloin emme voi antaa lupauksia arvonlisäverotuksen laskemisesta. Esimerkiksi kirjastojen hankintojen kohdentamisesta päätetään kunnissa ja Keskusta kannustaa niitä huomioimaan kirjastojen aineistojen monipuolisuuden. Tässä valtion taloudellisessa tilanteessa on realistista pyrkiä säilyttämään nykyinen arvonlisäverokanta.

Vihr.: Alennetuissa alv-verokannoissa tavoitteena tulee olla tärkeiden alojen ja palvelujen kuten kulttuurin ja kirjallisuuden tukeminen. Toisaalta tiedetään, että arvonlisäveron ohjausvaikutus hintoihin ja kulutuskäyttäytymiseen on heikko. Tavoitteet voidaan saavuttaa myös esimerkiksi tulonsiirroilla ja toimialakohtaisilla yritystuilla. Vihreiden tavoitteena on, että keskipitkällä aikavälillä vähennetään arvonlisäverokantojen lukumäärää ja korvataan vastaavasti matalampien alv-kantojen verotukia tehokkaammilla suorilla ohjauskeinoilla.

Vas.: Vasemmistoliiton vaalitavoitteena on edistää lukemista ja lukutaitoa yhteistyössä eri toimialojen kanssa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi suoria tukia tai kirjastojen lisärahoitusta. Emme kuitenkaan tällä hetkellä siirtäisi kirjoja nollaverokantaan, sillä silloin olisi perusteltua siirtää sinne monia muitakin tuotteita. Tällä hetkellä valtion taloutta heikentävät toimet on priorisoitava tarkasti. VM:n ehdottamaa madallettujen alv-kantojen nostamista tai poistoa emme kannata. Kirjat on pidettävä jatkossakin nykyisessä alennetussa verokannassa.

RKP: Lukemisen ja lukutaidon tukeminen on hyvin tärkeää ja RKP haluaa kannustaa ihmisiä lukemaan enemmän. Lukemista voi kuitenkin edistää ja tukea myös muilla tavoin kuin kirjojen arvonlisäverokantaa alentamalla, esimerkiksi lukemista edistävillä kampanjoilla, tiedon lisäämisellä, ja esimerkiksi siten, että perheissä luetaan ääneen lapsille ja että lapsille lukeminen aloitetaan lapsen ollessa pieni.

KD: Kirjoihin sovelletaan jo nyt alennettua 10 % alv-verokantaa yleisen 24 % sijasta. Vastaavasti samaa alennettua verokantaa sovelletaan esim. elokuvanäytöksiin ja kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsymaksuihin. Sinänsä perusteltua on, että samantyyppisiä tavaroita tai palveluita verotetaan saman verokannan mukaan, ellei ole erityisiä perusteita poiketa. Mutta toki on tärkeää säännöllisin väliajoin arvioida, onko verokantoja tarpeen muuttaa.

Liik: -

Tavoite 3: Ulotetaan virike-etuus kirjallisuuteen

Käytännössä kaikkia muita kulttuurielämän muotoja jääkiekkoilusta oopperaan tuetaan tällä hetkellä verovapailla virikeseteleillä. Kirjallisuus on kuitenkin jätetty tämän tukimuodon ulkopuolelle, sillä virike-etuutta ei voi hyödyntää kirjojen hankintaan.

Toimenpide-esitys: Suomalaisten lukemista tuetaan ulottamalla virikesetelin käyttö koskemaan myös kirjallisuutta.

Onko eduskuntaryhmänne samaa vai eri mieltä virikesetelin laajentamisen toimenpide-ehdotuksesta?

Perustelut

SDP: Tavoite on kannatettava, mutta tulisi selvittää, ettei tuki olisi ristiriidassa sen kanssa, että virikeseteli on tarkoitettu henkilökohtaiseen käyttöön.

Kok.: Olisi vaikea nähdä, minkä takia virikesetelin käyttö ulotettaisiin vain yhteen hyödykkeeseen.

Käytännössä yhdenvertainen kohtelu edellyttäisi, että vastaavasti voisi ostaa urheiluvälineitä ja esimerkiksi levyjä. Asiaa voidaan selvittää, mutta tämä lienee verotuksellisesti haastavaa, koska ei voida mitenkään varmistua, ettei virikesetelietuuden saaja antaisi hyödykettä, tässä tapauksessa kirjaa, lahjaksi edelleen.

PS: Tällainen tukimuoto, jossa vain laajennetaan virikesetelin käyttöalueita, kuulostaa perustellulta. Se myös lisää työntekijöiden valinnanvapautta virikeseteleiden käyttöön, mikä on hyvä asia.

Kesk.: Virike-edun ulottaminen kirjojen hankintaan olisi vastoin verohallinnon virike-etuja koskevia käytäntöjä ja sen mahdollistaminen teknisesti verotuksen kannalta hyvin hankalaa. Tulevalla vaalikaudella olisi kuitenkin syytä selvittää virike-etujen sisältöä, niin että sillä voitaisiin tukea kulttuurin eri muotoja.

Vihr.: Vihreät on asettanut tämän tavoitteekseen puolueen kulttuuripoliittisessa ohjelmassa. Kirjallisuus on mitä parhainta kulttuuria, ja lukeminen mainio tapa rentoutua ja viettää aikaa työpäivän jälkeen. Kirjallisuus on tässä nostettava samalla viivalle muun kulttuurin kanssa!

Vas.: Virikesetelin käyttö on jo hyvin monipuolista, ja on perusteltua laajentaa virikesetelin käyttö myös kirjahankintoihin ja näin samalla myös tukea lukuharrastusta.

RKP: Lukemisella on todettu olevan useita terveyshyötyjä, kuten rentoutuminen, virkistyminen ja muistin aktivoiminen. Ylipäättään olisi tärkeä kannustaa kaiken ikäisiä, erityisesti nuoria, lukemaan enemmän. Lukutaidolla on tärkeä merkitys jokapäiväisessä elämässä, etenkin alati muuttuvassa maailmassamme.

KD: Olisi ihan perusteltua mahdollistaa virikesetelin käyttö kirjallisuuteen muun kulttuurin tavoin.

Liik: -

Tavoite 4: Nostetaan kirjallisuusvienti pohjoismaiselle tasolle

Pohjoismaisessa vertailussa Suomi on jäänyt selvästi jälkeen kirjallisuusviennissä. Vuonna 2020 Suomen kirjallisuusviennin arvo oli vain noin 12 % Ruotsin vastaavasta ja Norjaan verrattuna kolmasosa. Laadukkaalla kirjallisella tuotannollamme ei hyödynnetä kansantaloutta sillä tavoin kuin olisi mahdollista. Kirja-alan kansainvälistyminen vaatii tukea.

Toimenpide-esitys: Kirjallisuusvientiin investoidaan suunnitelmallisesti sen tuottojen nostamiseksi yleispohjoismaiselle tasolle.

Onko eduskuntaryhmänne samaa vai eri mieltä kirjallisuusviennin investointien toimenpide-ehdotuksesta?

Perustelut

SDP: Tulisi selvittää, miksi olemme muista pohjoismaista jäljessä ja millä edellytyksillä vientiä voi edistää. Luovien alojen tiekartalla on pyritty vastaamaan myös kansainvälistymisen kasvattamiseen.

Kok.: Suomalaisen taiteen sekä luovien alojen yritysten kansainvälistymisen edellytyksiä on parannettava ja vahvistettava kulttuurin roolia maakuvatyössä. Viranomaisten ja rahoittajien heikkoon keskinäiseen koordinaatioon on puututtava ja vahvistettava tukijärjestelmiä tunnistamaan toimijoiden erilaiset tarpeet ja toimintaympäristöt. Av-alan tuotantokannustinta on jatkettava ja vastaavia kasvua vauhdittavia malleja kehitettävä myös mm. musiikkiin ja kirjallisuuteen.

PS: Perussuomalaiset kannattaa kotimaista kulttuurivientiä, mutta sen tulee myös perustua aitoon kysyntään. Suomella on aivan kiistatta rikas historia, omaleimainen maabrändi ja aiempia hyviä esimerkkejä menestyneistä vientituotteista. Niiden pohjalta olisi hyvä rakentaa ja luoda uusia ideoita. Valtio voi toki olla mukana ja tukemassa tätä työtä, mutta haluamme myös rohkaista yrityksiä ja yksityisiä tahoja osallistumaan tällaiseen mesenaattitoimintaan.

Kesk.: Kulttuuri ja kirjallisuus ovat tärkeitä vientituotteita, jotka vaikuttavat myös maakuvaan Suomesta. Kulttuurin myynnissä ja markkinoinnissa on paljon mahdollisuuksia, joihin Suomen pitää ennakkoluulottomasti tarttua. Kulttuurialan menestyminen elinkeinona on hyväksi koko kansakunnalle. Kuten aiemmassa vastauksessamme todetaan, tulevilla vaalikausilla kuitenkin joudutaan julkista taloutta sopeuttamaan ja tervehdyttämään, jolloin emme voi antaa lupauksia minkään tukien nostamisen osalta.

Vihr.: Olemme esittäneet, että valtion vientituesta kohdennetaan nykyistä suurempi osa luoville aloille ja kehitetään alalle sopivia tuki-instrumentteja. Haluamme tukea luovien alojen kasvupotentiaalia, innovaatioita sekä yritystoimintaa ja siksi myös luovan alan vienti on laskettava osaksi Suomen kokonaisvientiä. Kirjallisuusviennin vahvistaminen on meille selvä kasvun paikka.

Vas.: Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelmassa lähdetään siitä, että kulttuurialat on tunnustettava vientialoina ja haluamme, että viennin edistämiseksi huomioidaan nykyistä paremmin myös luovat alat. Tukea kansainväliseen toimintaan on myönnettävä myös muille kuin yritysmaailman toimijoille.

RKP: RKP:lle on tärkeää, että tulevaisuudessa vahvistamme maamme yritysten ja muiden toimijoiden vientiedellytyksiä. Tämä koskee myös kulttuurialaa, ja kulttuurialalla on paljon kasvun mahdollisuuksia. RKP

on tuonut asiaa aktiivisesti esille mm. eduskunnan kyselytunneilla. Tällä hetkellä vain sata yritystä vastaa kaksi kolmasosaa Suomen viennistä. Tässä on siis ehdottomasti parantamisen varaa.

KD: On erittäin tärkeää, että kirjallisuusvientiä edistetään eri tavoin ja että tavoittelemme pohjoismaista tasoa. Investoinneilla on oma roolinsa tämän tavoitteen saavuttamisessa, mutta myös muilla tekijöillä on vaikutuksensa kuten viennin edistämisessä ylipäättänsä.

Liik: -

Tavoite 5: Tasapuolisuutta oppimateriaalihankintoihin

Laajennettu oppivelvollisuus on johtanut oppikirjojen kysynnän romahtamiseen kirjakaupoissa. Tämä uhkaa kirjakauppaverkosta, ja vaikuttaa myös yleisen kirjallisuuden myyntiin. Hankintalaki mahdollistaa nykyisellään pk-yritysten osallistumisen kilpailutuksiin, mutta toteutuu käytännössä erittäin harvoin. Kirjallisuuden saatavuuden varmistamiseksi kirjakauppojen tulee pystyä jatkossa osallistumaan hankintoihin nykyistä vahvemmin.

Toimenpide-esitys: Vahvistetaan kuntien hankintaosaamista ja parannetaan pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin.

Onko eduskuntaryhmänne samaa vai eri mieltä oppimateriaalihankintojen toimenpide-ehdotuksesta?

Perustelut

SDP: Hankintaosaamisen vahvistaminen ja pk-yritysten mahdollisuuksien parantaminen on yritysten, kuntien ja oppilaiden etu.

Kok.: Hankintaosaamisen lisääminen mahdollistaa paremman keskittymisen palveluiden laatuun, ja toisaalta auttaa yrittäjiä yhä paremmin tarjoamaan niitä palveluita, joita ostajataho todella kaipaa. Ostajan taas on kyettävä löytämään tasapaino hankinnan koon suhteen. Liian suuret hankintakokonaisuudet voivat sulkea pienet toimijat pois hankintojen piiristä.

PS: Perussuomalaiset tukee ehdottomasti pk-yrityksiä ja yleisemminkin haluaa tukea paikallisen sekä kotimaisen tuotannon roolia julkisissa hankinnoissa. Hankintalaki tulee kehittää juuri tähän suuntaan.

Kesk.: Pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua paremmin kuntien kilpailutuksiin on hyvä keino tukea laajaa ja alueellisesti kattavaa kirjakauppaverkosta. Keskusta haluaa huolehtia siitä, että sivistyksestä ei tule vain harvojen oikeutta esimerkiksi postinumeron, elämänvalintojen, iän tai kansalaisuuden perusteella. Pidämme mahdollisuuksien tasa-arvosta kaikille suomalaisille: jokaisella tulee olla tasa-arvoinen oikeus kouluttautua ja kasvaa.

Vihr.: Hyvin sujuvat hankinnat ovat paitsi kirja-alan, myös oppilaiden etu. Hankintojen pilkkominen esimerkiksi pienempiin osiin voi auttaa pk-yrityksiä pärjäämään markkinoilla.

Vas.: Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää, että myös pk-yrityksillä on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin. Hankintalaki antaa jo nyt mahdollisuuden monipuolisempaan priorisointiin kuin pelkän hinnan tarkasteluun. Hankintoja suunniteltaessa vähintään yhtä suuri painoarvo on annettava esimerkiksi hankintojen ympäristökestävyydelle ja yhteiskuntavastuulle. Puolueen tavoiteohjelmassa 2022–2025 lähdemme siitä, että alueellista hankintaosaamista on vahvistettava julkisissa yhteisöissä.

RKP: Julkisia hankintoja tehdään vuosittain noin 35 miljardilla eurolla, josta kuntien ja kuntayhtymien osuus on kaksi kolmasosaa. On täten hyvin tärkeää, että kunnissa on riittävästi osaamista julkisten hankintojen

tekemisestä, sillä onhan kyse verorahoista, joita tulee käyttää vaikuttavasti ja järkevästi. Nykyinen hallitus on siksi laatinut Suomen ensimmäisen julkisten hankintojen strategian. Tällä hetkellä 40 prosentissa tarjouskilpailuja on vain kaksi tai vähemmän tarjousta. On koko yhteiskunnan etu, jos saamme kasvatettua tarjouksenantajien määrää julkisissa hankinnoissa. Näin syntyy kilpailua, ja palvelun ostaja voi vertailla vaihtoehtoja ja siten valita sopivimman.

KD: Hankintalain soveltamisessa ja osaamisessa on tarvetta parantaa, jotta monilla tahoilla, erityisesti pk-yrityksillä, on tosiasialliset mahdollisuudet osallistua kilpailutuksiin.

Liik: -

Tavoite 6: Tuetaan lukutaitoa ja oppimista

Lukutaito on viime vuosina heikentynyt dramaattisesti Suomessa. Noin joka seitsemäs peruskoulun päättänyt oppilas ei osaa lukea jatko-opintoihin riittävällä tasolla. Lasten oppimiseroja pitää kuroa kiinni parantamalla koulujen perusrahoitusta ja korvaamalla lyhytjännitteiset projektirahoittamisen mallit toimivien rakenteiden tukemisella. Lukutaidon edistämisen pitää olla kokonaisvaltaista ja yhdenvertaista, kuten todettiin vuonna 2021 laaditussa Kansallisessa lukutaitostrategiassa.

Toimenpide-esitys: Varmistetaan kunnille riittävä rahoitus opetusresursseihin ja materiaalihankintoihin, jotta oppilaat ovat tasa-arvoisessa asemassa asuinpaikastaan riippumatta. Lukutaitotyössä toteutetaan Kansallisen lukutaitostrategian 2030 suuntaviivoja.

Onko eduskuntaryhmänne samaa vai eri mieltä lukutaidon ja oppimisen tukemisen toimenpide-ehdotuksesta?

SDP: SDP on sitoutunut Kansalliseen lukutaitostrategiaan. Pysyvä kansallinen lukutaito-ohjelma tulisi käynnistää mahdollisimman nopeasti.

Kok.: On tärkeää huolehtia koulutuksen riittävästä perusrahoituksesta. Yksi suurimpia haasteitamme on heikentynyt lukutaito. Kokoomus on esimerkiksi esittänyt, että alakouluissa annettavaa opetusta lisättäisiin 2–3 vuosiviikkotunnilla, jotta olisi enemmän aikaa opettaa perustaitoja: luku-, kirjoitus- ja laskutaitoa.

PS: Perussuomalaiset on jo pitkään korostanut koulutuspolitiikassaan perusasioiden ja -taitojen tärkeyttä. Mikään ei korvaa lapselle kirjaa, kynää ja opettajan läsnäoloa. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sitä vähemmän tarvitaan keskittymistä häiritsevää digihömppää ja kokeellisia kasvatusmenetelmiä. Lukutaito on välttämätön, jotta ihminen voi menestyä modernissa tietoyhteiskunnassa ja jotta hän voi ylipäätyään kehittää itseään haluamallaan tavalla. Tästä meillä ei ole varaa tinkiä.

Kesk.: Suomalainen peruskoulu on ollut menestystarina. Hyvä koulu ja koulutus voivat ratkaista oikean suunnan loppuelämälle. Jokaisen koulun pitää olla paras koulu. Peruskouluja ja niiden opetusta ei saa päästää eriytymään. Keskusta tunnistaa ikäluokkien pienenemisen haasteet ja paineet koulutuksen palveluverkolle. Tästäkin huolimatta on löydettävä ratkaisuja, joilla inhimillisestä pääomasta ja tasa-arvoisista koulutusmahdollisuuksista huolehditaan koko maassa.

Vihr.: Jokainen lapsi ansaitsee saada maailman parasta koulutusta riippumatta perhetaustasta tai asuinkunnasta. Oppimistulokset ovat romahtaneet ja lukuinto hiipuu jo ihan pienimmistä oppijoista alkaen. Nyt on korkea aika herättää lasten lukuinto taas henkiin ja valjastaa päiväkodit ja koulut sen ajureiksi.

Vas.: Oppimateriaalien laadusta tinkiminen ei ole oikea ratkaisu, koska niillä on hyvin olennainen merkitys opetuksen laadulle ja koulutukselliselle tasa-arvolle yleensä. Laadukkaat oppimateriaalit on tietenkin

resurssikysymys. Vasemmistoliitto lähtee siitä, että niin valtakunnan tasolla kuin paikallisestikin koulutuksen resurssit on turvattava, eikä koulutuksesta saa leikata. Hyvä lukutaito on tässä yhteiskunnassa toimimiselle hyvin tärkeä asia ja kyse on hyvin laajasta kysymyksestä. Huono lukutaito on yhteydessä myös siihen, että ei pysty kunnolla ilmaisemaan itseään ja tämä helposti syrjäyttää ihmisen yhteiskunnasta. Kyky sanoittaa omaa elämäänsä ja tilannettaan on siis olennainen taito, jota ilman on vaikea pärjätä tai saada esimerkiksi apua ongelmiinsa. Tämä on myös osa lukutaitoa. Myös kriittinen lukutaito ja oikean tiedon erottaminen väärästä on tärkeää. Kasvatusinstituutioilla varhaiskasvatuksesta lähtien on tietenkin merkittävä asema lukutaidon kehittämisessä ja sen tasoittamisessa, että lapsilla on kotitaustan vuoksi hyvin erilainen kulttuurinen pääoma ja emme lähde siis lukutaidonkaan ja sen kehittämisen kanssa samalta viivalta. Lukutaidon kehittämisessä tärkeää on myös se, että oppimisen tuki saadaan kuntoon ja tämä onkin yksi vasemmistoliiton tärkeimmistä koulutuspoliittisista tavoitteista ensi kaudelle. Monen lukemisen vaikeuden ja lukutaidon kehittyminen hitauden taustalta löytyy esim. lukihäiriö tai tarkkaavaisuuden häiriö, esim. ADHD.

RKP: RKP:n mielestä koulutuksesta ei tule leikata. Opetuksen järjestäminen on yksi kuntien tärkeimmistä tehtävistä nyt, kun sosiaali- ja terveydenhuolto on siirtynyt hyvinvointialueille. RKP:lle lukutaidon vahvistaminen on hyvin tärkeää ja olemme edistäneet kokonaisuutta hallituksessa mm. edistämällä kansallista lukutaitostrategiaa. Yksilön on haastavaa pärjätä informaatioyhteiskunnassa ilman riittävää lukutaitoa. Viime kädessä lukutaidolla on liittymäpintaa myös osallisuuteen, turvallisuuteen, demokratiaan ja tasa-arvoon. Siksi lukutaitostrategian toimenpiteitä on tärkeä edistää.

KD: Pisa-tulosten heikentymisen myötä myös lukutaidossa on tapahtunut laskua, mikä on erittäin huolestuttavaa. Tämän muutossuunnan kääntäminen vaatii toimia. Lukutaito on keskeinen taito arjessa pärjäämisen kannalta ja on tärkeää, että perhetaustasta riippumatta jokainen saa yhdenvertaisesti tukea. Jo nykyisen rahoitustason osalta on tärkeä arvioida, onko rahoitus kohdistettu oikein. Toisin sanoen mahdollistavatko resurssit opettajien keskittymisen varsinaiseen opettamiseen, vai täytyykö opetustyö erilaisista hankkeista.

Liik: -